

24 ianuarie
1859, o dată
care a unit
destinele
românilor

2

Premii pentru
copiii ilfoveni
la Festivalul
„Flori de
Gheață”

8

„(R)Evoluția
Tablourilor”

9

„MASKS
- European
Project”

11

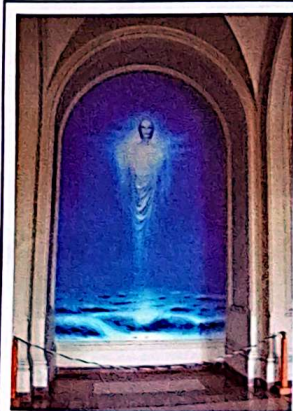
condeie Ilfovene

Nr. 88 | ianuarie 2025 | Publicație de cultură

Ziua Culturii Naționale, marcată din 2011 la 15 ianuarie, cinstește oamenii, tradițiile și patrimoniul, cu specificul, excepționalul și paradoxurile sale, celebrează Cultura în integralitatea sa. Bogăția și diversitatea manifestărilor culturale sunt o resursă autentică pentru dezvoltarea societății românești, pentru întărirea solidarității și a sentimentului demnității naționale.

Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Ilfov vă invită să participați la viața culturală a comunităților din care faceți parte și să cinstiți, nu doar de Ziua Culturii Naționale, ci în fiecare zi, individual sau împreună, tot ceea ce reprezintă cultura autentică românească, în toate formele ei de manifestare. ■

2025
„Anul Eminescu”
în România
și Republica
Moldova

(pagina 3)

Al doilea muzeu local ilfovean -
Casa „Ilie Micu”, inaugurat la Măgurele

(pagina 7)

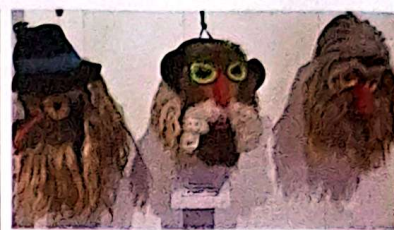

„MASKS - European Project” studiul măștilor tradiționale și al alaiurilor carnavalesce comune în diferite regiuni ale UE

Îi întâlnim încă cu toții, mai ales pe drumurile de țară, sau mai nou la oraș, printre blocuri. Pe unii ne sperie, pe alții îi distrează prin diversitatea lor. Sunt oameni costumați în urși, capre, berze, moși, babe, uncheși, cucu, brezăi, căluși, vâtași, însoțiți de acompaniament muzical de acioaie, tălângi, alămuri, fluiere și tobe. Uimesc prin perenitatea lor, fiind declarate obiceiuri păgâne, de dinainte de anul zero. Malancă, partie, hurtă, bandă, ceată, canara...sunt doar câțiva dintre termenii locali folosiți pentru a desemna alaiurile de colindători mascați și costumați cu straie dintre cele mai peștrișe din ultimele săptămâni din an. Îi întâlnim, până astăzi, nu doar pe ulițele satelor din Bucovina și Moldova, ci și prin orașe. De altfel, prezența lor printre blocuri și reședințe moderne nu mai surprinde deja, devenind o atracție exotica pentru turiștii străini. Acest interval calendaristic nu e, însă, deloc întâmplător. De fapt, e corelat cu credințe mult mai vechi conform cărora, aidoma omului, timpul s-ar naște, ar crește și ar muri. Acest iminent sfârșit al timpului, suprapus perioadei care includea săptămânile din proximitatea solstițiului de iarnă (când ziua are durata cea mai scurtă din an), era perceput ca fiind un moment de mare cumpănă. Pentru ca procesul de renaștere a timpului să se desfășoare lin, s-a conturat încă din antichitate un complex de acte rituale. Așa se face că, în trecut, sfârșitul de an era însoțit în satele din România de colinde și reprezentații pe care, cei costumați și adesea cu chipurile ascunse după măști, le făceau în speranța că vor influența în bine evoluția timpului și că noul an va să fie mai rodnic pentru oameni și natura care îi înconjoară și hrănește. Dar, pentru că în lumea tradițională nimic nu se lăsa la voia întâmplării, activitățile de acest gen erau supuse unor reglementări - cel mai adesea necrise, dar asumate de membrii comunităților. Astfel, cei instalați cu autoritatea de a reinnoi timpul se coagulau într-o ceată rituală, respectată și deopotrivă temută. Din ceată făceau parte doar tineri (statutul lor pre-marital sau puritatea lor era deseori o condiție) îndrumați cel mai adesea de un conducător cu experiență, bun și respectat organizator. Timp de câteva săptămâni, aceștia își schițau și repetau rolurile, își confecționau (sau recondiționau) măștile și costumații, angajau muzicanții care îi însoțeau. În seara de Ajun a anului nou, cetele porneau prin sat, în zgomot de clopote și muzică, pe la curțile gospodariilor, unde configurau scene sau momente dramatice. Bunăoară, printre acestea era obiceiul ca unul dintre actanți (membru al cetei), să se prăvălească mimând moartea, spre a fi readus la viață în următoarea secvență. Cu speranța că urările acestora vor aduce belșug și sănătate în noul an, gazdele îi răsplăteau cu bani, alimente și băutură. În timp, aspectul ludic al reprezentațiilor a început să prevaleze tot mai mult, teama de personajele mascate - tot mai puțin, iar jocurile ceteilor contemporane încep să se înscrie cu precădere în sfera spectacularului și tot mai puțin în cea a ritualului. Toate acestea le-am aflat de la Magda Andreescu, de la Muzeul Național al Țăranului Român. Muzeul Național al Țăranului Român este partener, alături de 12 organizații europene din Italia, Portugalia,

Spania și România la proiectul european „MASKS - European Project”. Acesta pornește de la studiul măștilor tradiționale și al alaiurilor carnavalesce, comune în diferite regiuni ale UE, pentru a dezvolta un parcurs de învățare a diferitelor procese de meșteșug în confecționarea măștilor. Proiectul este co-finanțat de Uniunea Europeană prin programul ERASMUS+. În luna noiembrie 2024, prin Sala Media, s-a putut păși direct în atelierul meșterului mascașu (creator de măști populare) Șerban Terțiu din Nereju. Prima întâlnire din mini-seria „Măini / Măști / Meșteri”, organizată în cadrul Conferințelor de la Șosea, a strâns un public numeros (printre care mulți studenți) interesat de universul măștii și de meșteșugul confecționării măștilor rituale. Muzeul Național al Țăranului Român a avut drept invitați vorbitori reprezentanți ai echipei de cercetare partener, implicată în proiectul european „Unveiling the arts and works behind the masks”. Adelina Dogaru și Adrian Stoicescu de la Universitatea din București au purtat participanții prin tot procesul de realizare a unei măști de Chipăruș din Vrancea, dezvăluind tehnicile de lucru și semnificațiile măștilor - pe fundalul documentării video de teren. Începând cu luna decembrie 2024 s-a inaugurat o nouă serie de postări prin care se aduce în prim-plan MASCA tradițională, precum și contextele ei de performare - obiceiuri cu măști de peste an, jocuri, alaiuri, carnavaluri dar și festivaluri - documentate de cercetători ai muzeului de-a lungul ultimilor 20 de ani

până în prezent, alături de exemple de valorificări (prin expoziții, cataloage, evenimente șamd.)

Institutul „Arhiva de Folclor a Academiei Române” s-a implicat prin panelul „Măști - Les Masque”, coordonat de cercetătoarea dr. Ileana Benga din cadrul institutului, cu secțiunea „Variațiile carnavalescului între vârstele omului. Avataruri ceremoniale calendaristice și ale ritologiei de trecere” din cadrul Conferințelor Institutului „Arhiva de Folclor a Academiei Române”, ediția a III-a, organizat sub egida „MASKS - European Project”. Lucrările științifice au fost dedicate complexității fenomenului carnavalesc în cultura europeană, dar și în cea românească. Discuțiile au explorat diversitatea și semnificațiile măștilor și a ritualurilor de trecere, analizate din prisma ritologiei, antropologiei și folclorului. Evenimentul a cuprins și o secțiune destinată proiectelor de film etnologic, care a oferit o incursiune vizuală în festivitățile de sezon din România și Italia, consolidând astfel înțelegerea dinamicii și evoluției tradițiilor carnavalesce în context contemporan. Comunicările au avut loc la sediul Academiei Române Filiala Cluj-Napoca. Secțiunea a fost organizată în parteneriat cu Departamentul de Limbi și Literaturi Clasice, Facultatea de Litere, Universitatea „Babeș-Bolyai” și Cattedra UNESCO „Antropologia della salute - Biosfera e sistemi di cura”, Università di Genova, și face parte din proiectul de cercetare MASKS - European Project. Importanța spectaculară și de cercetare acordată acestor ritualuri precreștine ne face să ne întrebăm dacă nu cumva tematica abordată - respectiv acea credință foarte veche conform căreia, aidoma omului, timpul s-ar naște, ar crește și ar muri - nu ar avea și o doză de adevăr. Cele două timpuri - cel vechi („Moșul”, Împăratul) și cel nou „care se naște” (Iisus, Făt Frumos) vin împreună înaintea omului. Un întreg alai de personaje îi urmează (alaiul lui Bachus, eneadă zeităților), cu noi reguli și legi. Cele două timpuri se vor uni prin Nodul Gordian (Nodul lui Isis, al lui Hercule). Pe perioada în care timpurile se vor afla în paralel (unul lângă altul), oamenii vor avea senzația de ameteală și vedere dublă (beție). De aceea pare că apa se transformă în vin, iar oamenii vor fi beți fără să bea. De aceea zilele dintre Crăciun (nașterea Domnului, timpul cel nou) și Anul Nou (schimbarea stăfetei timpului) mai sunt numite și „zilele degeaba”. Popoarele indoeuropene celebră moartea și renașterea ulterioară a Zeului-Soare și marcarea începutului unui nou ciclu solar. Obiceiurile populare mai păstrează încă rămășițe ale cultului păgân al soarelui, prin roțile de foc cărora li se dă drumul pe costișa dealului în noaptea de Crăciun sau colaci de Crăciun în forma soarelui. Pentru ca procesul de renaștere a timpului să se desfășoare lin, s-a conturat încă din antichitate un complex de acte rituale care erau respectate cu strictețe. ■

Surse: agerpres.ro; rfi.fr; icr.ro; zilesinoptl.ro; biblioteca-digitala.ro; cimec.ro

George V. GRIGORE

Co-funded by the European Union